

POPULÄRVETENSKAPLIG SAMMANFATTNING (kan även även bifogas som bilaga)

Organisationens namn

Gård & Djurhälsan

Projekttitel

Fotröta hos får

Fotröta är en smittsam bakterieinfektion hos får som kan ge omfattande skador på klövarna på drabbade djur och orsakar både lidande och ekonomiska förluster. Sjukdomen uppkommer genom ett komplext samspel mellan bakterier (bl.a. *Dichelobacter nodosus* och *Fusobacterium necrophorum*), miljöfaktorer och fårets motståndskraft.

Antal nya fall av fotröta under 2016 är fortsatt på en låg nivå. Den enighet som finns inom näringen om att besättningar med fotröta inte ska sälja livdjur har varit mycket betydelsefull för utvecklingen.

Figur 1. Antal kända nya fotrötesmittade besättningar per år under perioden 2004-2016

Sedan 2009 driver Gård & Djurhälsan ett kontrollprogram mot fotröta - Klövkontrollen - finansierat av medel från Jordbruksverket och djurägaravgifter. Programmet är frivilligt och syftet är främst att sanera drabbade besättningar samt att möjliggöra en livdjurshandel med fotrötecertifierade djur.

Vid anslutning till Klövkontrollen undersöker en veterinär som är specialutbildad i klinisk fotrötediagnostik alla klövar på samtliga livdjur och provtagning avseende *D. nodosus* inklusive virulensstestning utförs. Under genomgången tar djurägaren aktivt del av klövinspektionen för att få kunskap om hur friska klövar ska se ut och vilka avvikelser som kan förekomma. Detta är en förutsättning för att djurägaren sedan ska kunna utföra klövkontrollerna nästkommande år i sin egen besättning. Om besättningen bedöms som frisk vid kontrollerna erhåller besättningen F-status .

F-status förnyas årligen genom veterinär kontroll eller egenkontroll. Vid egenkontroll kompletterar djurägaren sin klövkontroll med en skriftlig dokumentation av rutiner, kontakter, karantänsförfarande, karantänsbehandling och observationer avseende klövhälsoläget under det gångna året. Med dokumentationen som underlag görs en riskvärdering som ligger till grund för förnyelse av F-status. Vid tveksamheter krävs en obligatorisk besättningsgenomgång av veterinär.

Besättningar som har fotröta erbjuds sanering enligt Klövkontrollens rutiner. Vid sanering subventioneras veterinärens timtid i besättningen med 50 %.

Under 2016 har 346 besättningar tilldelats F-status. Av dessa har 45 genomgått veterinärkontroll och 301 har utfört egenkontroll med efterföljande riskvärdering.

Antalet anslutna besättningar är lågt, endast ca 4 % av landets fårbesättningar är anslutna till programmet. Anledningen kan vara att den inledande besättningsgenomgången helt bekostas av djurägaren själv, även om en viss subvention utgår för avlägset boende. Efter den inledande veterinärkontrollen är dock den årliga kostnaden för anslutning mycket låg, något som många kanske inte tänker på. Vid genomgången utbildas djurägaren i hur normala klövar ska se ut och man går igenom olika klövavvikelser och hur dessa kan förebyggas eller åtgärdas, vilket innebär att djurägaren framöver kan undvika produktionsbortfall och kostnader för behandlingar och rekrytering i de fall djur måste slås ut i förtid pga dåliga klövar.

Klövkontrollens regelverk kräver isolering vid inköp av djur, vilket också skyddar besättningen mot andra sjukdomar än fotröta. Genom kontrollprogrammet har medvetenheten om biosäkerhet och smittskydd ökat inom fårnäringen. De regelbundna klövkontroller som genomförs av veterinär och djurägare ökar kunskapen även om andra klövsjukdomar än fotröta, liksom medvetenheten om klövhälsans betydelse. En annan och inte minst viktig samhällsnytta vid låg förekomst av fotröta är minskat behov av antibiotika och därmed minskad risk för utveckling av resistenta bakterier.

Sammanfattningsvis har vi god kontroll över fotröta hos får i Sverige med få allvarliga fall och totalt få smittade besättningar. Genom kontrollprogrammet hålls kunskapsnivån avseende fotröta hos djurägare och veterinärer på en hög nivå och sjukdomen kan bekämpas systematiskt.